УДК 311.175(635+637)-042.3(477)

Т. В. Кобилинська,
кандидат економічних наук,
заступник начальника управління обробки даних економічної статистики,
ГУС у Житомирській області,
E-mail: kobylynska1976@ukr.net

Статистична оцінка впливу структурних факторів на господарську діяльність сільськогосподарських підприємств

Розглянуто проблеми діяльності сільськогосподарських підприємств та підвищення її ефективності. Здійснено статистичне вивчення структури та структурних зрушень узагальнюючого показника господарської діяльності – обсягу виробництва валової продукції. Проаналізовано розподіл виробництва сільськогосподарської продукції як за галузевою складовою, так і за формами власності діючих агропідприємств. Показана тенденція до зростання ролі сільськогосподарських підприємств в загальному обсязі виробництва агропродукції. Оцінено внесок галузей рослинництва та тваринництва в сільськогосподарське виробництво країни. Досліджено в динаміці структуру виробництва продукції рослинництва.

Ключові слова: *статистичний аналіз, сільськогосподарські підприємства, обсяг виробництва продукції сільського господарства, рослинництво, тваринництво, структура, структурні зрушення.*

Перехід аграрного сектору економіки на ринкові засади потребує активізації використання всіх економічних важелів і стимулів. Кожному сільськогосподарському підприємству, товаровиробнику, власнику законодавство повинно гарантувати право на організацію виробництва та володіння своєю продукцією, вільний вибір доцільних форм і видів трудової діяльності у індивідуальних, сімейних, приватних, кооперативних, державних та інших формуваннях, самостійне визначення форм організації і технології виробництва.

На аграрному ринку України сільськогосподарські підприємства відіграють вирішальну роль, адже саме вони забезпечують країну продуктами рослинного походження яких виробляють майже 60% їх загального обсягу. Дослідження динаміки цих процесів та структури виробленої продукції є безумовно актуальними та доцільними, оскільки широкому колу користувачів необхідна оперативна й об'єктивна інформація щодо господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Крім того необхідно зазначити, що сільськогосподарські підприємства як об'єкти оподаткування відіграють суттєву роль у формуванні державного і місцевих бюджетів. Тому держава, місцеві органи влади зацікавлені в ефективній роботі підприємств, зростанні прибутків, створюючи для цього необхідні умови через законодавчі акти. Стабільність розвитку сільського господарства України значною мірою залежить від кардинальних змін у визначенні засад діяльності сільськогосподарських підприємств за напрямами виробництва видів продукції, що не були поширені у попередні роки (до ринкової економіки). За радянщини сільгоспвиробниками, як і працівниками решти галузей, вироблялося те, що замовлялося (планувалося) державою у відповідних обсягах, з визначеною ціною і місцем реалізації продукції. За умов ринкових відносин виробляти потрібно те, на що є попит на ринку і можна вигідно, з прибутком, реалізувати, не порушуючи вимог раціонального використання земель, не допускаючи зниження їх родючості та руйнування. Несприятливе соціально-економічне та ринкове середовище для аграрного сектору у сфері сільськогосподарської діяльності наразі зумовлено тим, що за весь період економічних реформ не були сформовані основоположні ринкові важелі еквівалентного обміну між галузями господарства і сферами агропромислового комплексу

У вітчизняній практиці немає єдиного усталеного підходу до оцінки результатів сільськогосподарського виробництва. У своїх роботах науковці окреслюють певні аспекти цієї проблематики в межах окремих навчальних дисциплін або наукових інтересів. У розробку методологічних та організаційно-практичних аспектів розвитку і формування елементів сільськогосподарської статистики зробили внесок: З. Бараник, С. Герасименко, А. Головач, В. Єлейко, А. Єріна, Г. Кулагіна, Р. Моторин, О. Осауленко, Н. Парфенцева та ін. Проте слід зазначити, що опубліковані роботи охоплюють лише певне коло проблем розвитку діяльності сільськогосподарських підприємств. Разом з тим ще не знайшли всебічного висвітлення сучасні проблеми оцінки стану й аналізу сільськогосподарської галузі, значення аграрної статистики при формуванні державної політики, прийняття і реалізації науково обґрунтованих та зважених управлінських рішень у аграрній сфері. Наразі відсутнє системне прикладне застосування інституціональної теорії щодо конкретних галузей економіки, у т. ч. сіль-

© *Т. В. Кобилинська, 2017*

ського господарства. Усі ці проблеми потребують додаткових системних досліджень і узагальнення.

Метою дослідження є здійснення статистичного аналізу структури та структурних зрушень обсягів сільськогосподарської продукції, виробленої на агропідприємствах України. За допомогою порівняльного аналізу проаналізовано позитивні та негативні тенденції структурних зрушень у виробництві продукції сільськогосподарськими підприємствами різних організаційно-правових форм власності.

На початку 1990-х років Україна розпочала побудову багатоукладної змішаної економіки, яка базується на різних формах власності та господарювання. Але її ефективність значною мірою залежить від співвідношення ринкового і неринкового секторів та їх взаємодії. Як свідчить світовий досвід, ринковий сектор повинен бути переважаючим, у ньому має працювати більшість активного населення. Своєю динамічністю і високою ефективністю він активно впливає на неринковий сектор, забезпечуючи загальний високий рівень розвитку економіки. Це дає підстави говорити, що ринковою є така економіка, головною ланкою якої виступають підприємства, в нашому випадку – сільськогосподарські.

Відповідно до методологічних положень з організації державних статистичних спостережень зі статистики сільськогосподарських підприємств (затвердженої наказом Державного комітету статистики від 09.11.2011 року № 289), сільськогосподарське підприємство – це статистична одиниця, що здійснює виробництво продукції і послуг сільського господарства, є самостійною в прийнятті рішень щодо використання для цього своїх засобів і найбільш незалежною з огляду на фінансові й виробничі функції. З позиції правового статусу сільськогосподарське підприємство є, як правило, юридичною особою, або відокремленим підрозділом юридичної особи. Поняття "сільськогосподарське підприємство" охоплює також і фермерські господарства. Для цілей статистики сільськогосподарських підприємств останні розподілені за розміром на дві групи: великі й середні сільськогосподарські підприємства та малі сільськогосподарські підприємства [1, с. 6].

Сільськогосподарські підприємства в Україні функціонують відповідно до їх правового статусу, визначеного законами "Про підприємства в Україні", "Про підприємництво", "Про селянське (фермерське) господарство", "Про господарські товариства", "Про сільськогосподарську кооперацію," "Про акціонерні товариства", "Про сільськогосподарську кооперацію".

В умовах ринкової економіки підприємство не може ефективно працювати, якщо не матиме економічної свободи у виборі видів діяльності та ринків збуту своєї продукції, партнерів (постачальників, споживачів, страхових компаній, банків та ін.), наймі працівників і встановленні ціни. Але економічна свобода підприємств може бути реалізована повною мірою лише за умови забезпечення економічної свободи людини у виборі сфери своєї діяльності та способу отримання доходу, наприклад через одержання заробітної плати, дивідендів на цінні папери, банківських процентів за збереження в банку грошових коштів, підприємницького доходу, здачу в оренду майна і землі тощо.

Для характеристики динаміки загального обсягу продукції, виробленої в сільському господарстві, використовується показник валової продукції сільського господарства у постійних цінах. Він є одним із основних результативних показників діяльності в аналізованій сфері як для сільськогосподарських підприємств так і для господарств населення. Розрахунок валової продукції сільського господарства здійснюється шляхом вартісної оцінки кожного окремого виду продукції незалежно від місця й умов її виробництва за однією і тією самою ціною. Останнє дає можливість запобігти впливу різниці в регіональних цінах на один і той самий вид сільськогосподарської продукції та проводити порівняльний аналіз на національному та регіональному рівнях за основними видами діяльності сільського господарства (рослинництво, тваринництво) та категоріями виробників продукції сільського господарства. Отже, валова продукція сільського господарства – це вартісне вираження продукції рослинництва та тваринництва, виробленої впродовж певного періоду часу. Поряд з товарною продукцією, призначеною для реалізації, вона включає в себе продукти сільськогосподарського походження, спожиті у процесі виробництва, а саме, насіння і корми, а також оцінку робіт, пов'язаних з вирощуванням урожаю майбутнього року. До складу продукції сільського господарства не включають вирощування лісових насаджень, продукцію рибальства, рибництва, промислову продукцію (навіть якщо вона виготовлена сільськогосподарськими підприємствами, наприклад масло тваринне, олія, сири, консерви тощо) та продукцію забою худоби (м'ясо, шкури). Валова продукція рослинництва – вартість сирих продуктів, одержаних від урожаю поточного року. вартість вирощування молодих багаторічних насаджень, зміна вартості незавершеного виробництва в рослинництві у звітному році. Валова продукція тваринництва – вартість вирощування худоби та птиці, вартість сирих продуктів, одержаних у результаті вирощування і господарського використання сільськогосподарських тварин (молока, вовни, яєць, меду і т. д.) [1; 2].

Вартісні показники продукції сільського господарства (виробництво валової продукції сільського господарства) необхідні для проведенння статистичного аналізу ефективності господарської

діяльності сільськогосподарських підприємств. Вони використовуються при вивченні динаміки виробництва сільськогосподарської продукції, її складу, оцінки її товарності, а також впливу різних факторів на обсяги виробництва.

Структуру виробництва продукції рослинництва за 2012–2016 рр. представлено на рис. 1 (за даними [3; 4; 5]). За цей період відбулося нарощування обсягу виробництва зернових та зернобобових культур до 40,6% у 2016 р. за скорочення об-

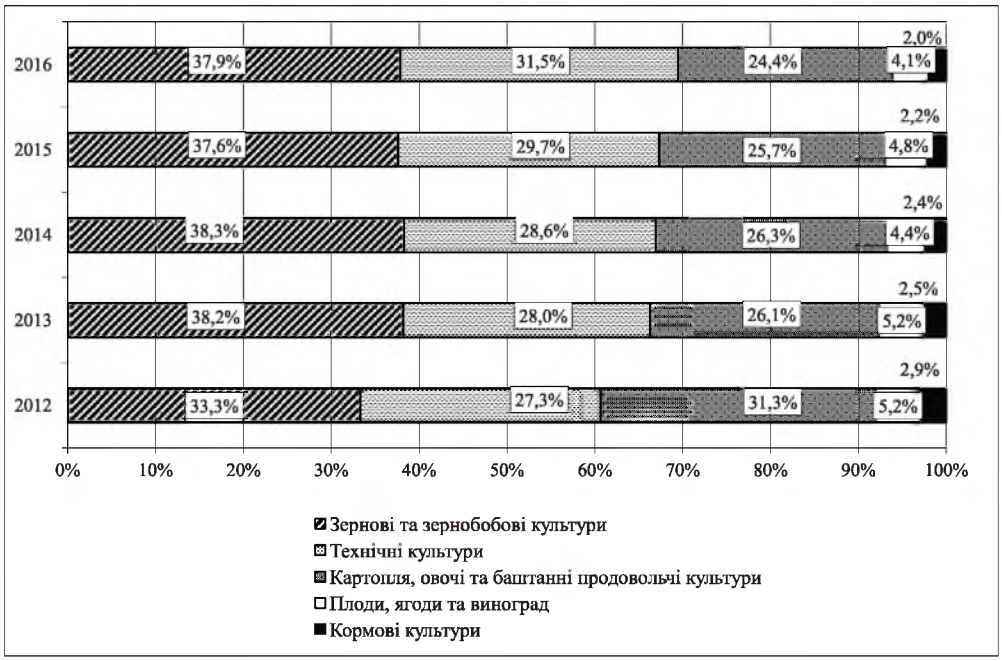

Рис. 1. Структура обсягу виробництва продукції рослинництва за 2012–2016 рр.

сягів виробництва картоплі, овочів та баштанних продовольчих культур на 3,4%.

Аналізуючи структуру обсягу виробництва продукції тваринництва у 2016 р. (рис. 2, за даними [6, с. 9], бачимо, що найбільшу питому вагу у виробництві займає вирощування сільськогосподарських тварин (близько 49%) та виробництво молока (майже 38%).

Одним із напрямів статистичного аналізу економічної господарської діяльності сільськогосподарських підприємств є вивчення її структури та структурних зрушень. Статистичний підхід дає

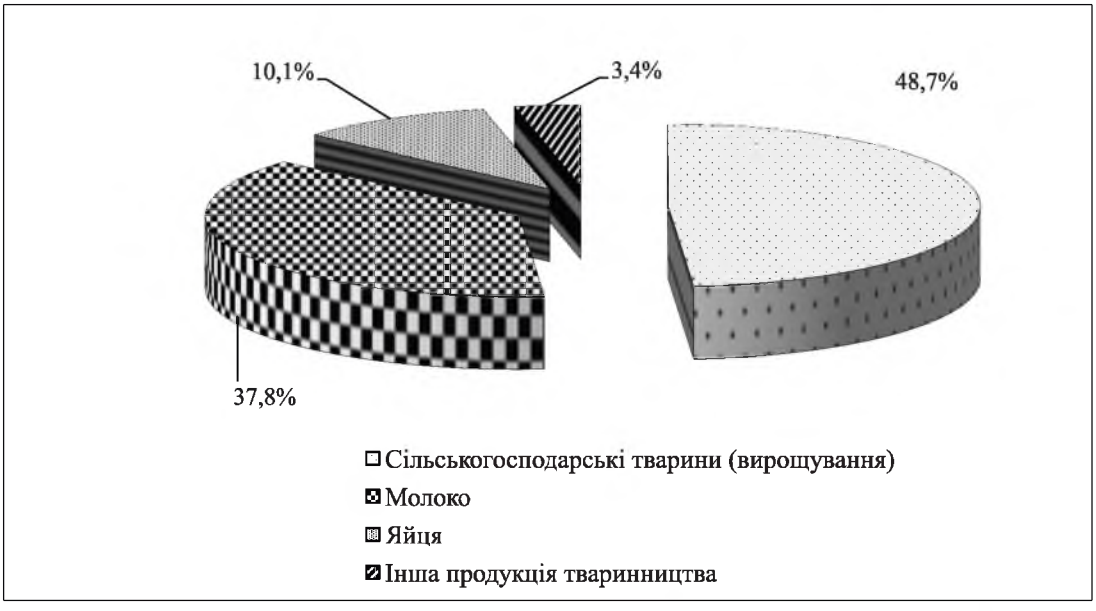

Рис.2. Структура обсягу виробництва продукції тваринництва за 2016 рік

можливість оцінити зміни господарської діяльності в галузях рослинництва та тваринництва протягом певного часового інтервалу, який характеризує рухливість або, навпаки, стабільність структури. Порівняльний аналіз дає можливість проаналізувати позитивні й негативні тенденції структурних зрушень господарської діяльності агропідприємств за галузями діяльності в часі та просторі.

В умовах зміни структури сільськогосподарського виробництва та форм власності на земельні ділянки в Україні актуальним є аналіз розподілу виробництва продукції як за галузевою складовою так і за формами власності діючих сільськогосподарських підприємств. Насамперед розглянемо розподіл валового виробництва сільськогосподарської продукції за формами власності діючих сільськогосподарських підприємств у 2012 та 2016 рр. (табл. 1, 2, 3, авторські розрахунки за даними [6; 7]). Зазначимо, що в таблицях d_{q1} та d_{q0} позначають, відповідно, частки обсягу виробництва

Таблиця 1

Розподіл обсягу виробництва продукції, виробленої у сільському господарстві у 2012 та 2016 роках

Сільськогосподарські підприємства	% до підсумку		Допоміжні розрахуикові дані			
	2012 р.	2016 р.	$d_{q1}-d_{q0}$	$\lvert d_{q1}-d_{q0}\rvert$	$(d_{q1}-d_{q0})^2$	$(d_{q1}-d_{q0})^2/d_{q0}$
Усього, у тому числі:	**100,0**	**100,0**	**x**	**5,4**	**13,14**	**0,697**
– державні сільськогосподарські підприємства	1,9	1,6	–0,3	0,3	0,09	0,047
– недержавні сільськогосподарські підприємства	85,6	83,2	–2,4	2,4	5,76	0,067
– фермерські господарства	12,5	15,2	2,7	2,7	7,29	0,583

Таблиця 2

Розподіл обсягу продукції, виробленої в галузі рослинництва у 2012 та 2016 роках

Сільськогосподарські підприємства	% до підсумку		Допоміжні розрахуикові дані			
	2012 р.	2016 р.	$d_{q1}-d_{q0}$	$\lvert d_{q1}-d_{q0}\rvert$	$(d_{q1}-d_{q0})^2$	$(d_{q1}-d_{q0})^2/d_{q0}$
Усього, у тому числі:	**100,0**	**100,0**	**x**	**5,4**	**12,74**	**1,331**
– державні сільськогосподарські підприємства	2,0	1,6	–0,4	0,4	0,16	0,08
– недержавні сільськогосподарські підприємства	82,4	80,1	–2,3	2,3	5,29	0,064
– фермерські господарства	15,6	18,3	2,7	2,7	7,29	0,467

Таблиця 3

Розподіл обсягу продукції, виробленої в галузі тваринництва у 2012 та 2016 роках

Сільськогосподарські підприємства	% до підсумку		Допоміжні розрахуикові дані			
	2012 р.	2016 р.	$d_{q1}-d_{q0}$	$\lvert d_{q1}-d_{q0}\rvert$	$(d_{q1}-d_{q0})^2$	$(d_{q1}-d_{q0})^2/d_{q0}$
Усього, у тому числі:	**100,0**	**100,0**	**x**	**0,6**	**0,14**	**1,108**
– державні сільськогосподарські підприємства	1,7	1,5	–0,2	0,2	0,04	0,024
– недержавні сільськогосподарські підприємства	94,2	94,1	–0,1	0,1	0,01	1,062
– фермерські господарства	4,1	4,4	0,3	0,3	0,09	0,022

продукції за розрахунковий (2016 рік) та базисний (2012 рік) періоди.

Порівнюючи розподіл обсягу виробництва сільськогосподарської продукції за період, що розглядався, можна зробити висновки про наявність таких структурних зрушень:

- зменшення частки обсягу виробництва спостерігалося для підприємств як державної (на 0,3 в. п.), так і недержавної (на 2,4 в. п.) форми власності;
- зростання частки обсягу виробництва сільськогосподарської продукції для фермерських господарств на 2,7 в. п.

Аналогічні напрями структурних зрушень спостерігаються і за видами діяльності сільського господарства. Водночас зростання аналізованої частки для фермерських господарств у галузі рос-

линництва значно перевищує відповідний показник у тваринництві (2,7 в. п. проти 0,3 в. п.).

Поряд з розподілом важливим напрямом статистичного аналізу є оцінювання структурних змін, які мають місце протягом періоду і характеризують рухливість чи стабільність структури. Серед запропонованих для цих цілей показників розглянемо лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень $\overline{\Delta_{d_1-d_0}}$, який представляє собою суму абсолютних значень приростів часток, поділену на кількість структурних частин (k):

$$\overline{\Delta_{d_1-d_0}} = \frac{\sum_{i=1}^{k} | d_{iq_1} - d_{iq_0} |}{k}. \quad (1)$$

Цей показник відображає середню зміну частки (у відсоткових пунктах), яка мала місце за період, що розглядається.

Для оцінювання структурних змін також використовують квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень $\sigma_{d_1-d_0}$, який точніше реагує на структурні зміни, що відбулися в сукупності:

$$\sigma_{d_1-d_0} = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{k} (d_{iq_1} - d_{iq_0})^2}{k}}. \quad (2)$$

Лінійний і квадратичний коефіцієнти абсолютних структурних зрушень дозволяють отримати зведену оцінку швидкості зміни часток окремих частин сукупності. У табл. 4 представлені значення перелічені вище показників, які характеризують структурні зрушення в часі обсягу виробництва сільськогосподарської продукції в Україні за видами діяльності в 2016 р. порівняно з 2012 р. За цей період частка обсягу виробництва змінилась у середньому на 1,8 в. п., а квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень склав 2,09 в. п. При цьому в рослинництві лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень становив 1,8 в. п., а квадратичний – 2,06 в. п. Щодо тваринницької галузі, то частка обсягу виробництва окремих організаційно-правових груп змінилась у середньому на 0,1 в. п., квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень склав 0,22 в. п. Це також підтверджує, що у тваринницькій галузі зміни є менш суттєвими.

Таблиця 4

Зведена оцінка структурних зрушень виробництва сільськогосподарськими підприємствами в Україні за 2012–2016 рр.

Категорії продукції	Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, в. п.	Квадратичний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень, в. п.
Виробництво сільськогосподарської продукції, усього	1,8	2,09
Виробництво продукції рослинництва	1,8	2,06
Виробництво продукції тваринництва	0,1	0,22

При проведенні статистичного аналізу виробництва продукції сільського господарства важливо проаналізувати її розподіл за окремими соціально-економічними категоріями господарств. Результати розрахунків щодо такого розподілу за основними категоріями господарств та структурних змін за аналізований період наведені в табл. 5

Таблиця 5

Структура та структурні зрушення валової продукції сільського господарства України за категоріями господарств

Категорії господарств	Частка у виробництві продукції сільського господарства (у середньому за рік), %						Абсолютні показники структурних зрушень сільськогосподарської продукції, в. п.		
	у цілому		продукція рослинництва		продукція тваринництва				
	2012–2013 рр.	2014–2016 рр.	2012–2013 рр.	2014–2016 рр.	2012–2013 рр.	2014–2016 рр.	у цілому	рослинництво	тваринництво
Сільськогосподарські підприємства	52,4	55,8	56,8	59,9	42,6	45,5	3,4	3,1	2,9
Господарства населення	47,6	44,2	43,2	40,1	57,4	54,5	–3,4	–3,1	–2,9
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	х	х	х

(за даними [6–10]). У процесі проведення розрахунків для уникнення впливу погодних умов окремих років на результати аналізу були використані середньорічні дані.

Отримані результати показують, що соціально-економічна структура виробництва валової продукції сільського господарства змінюється прискореними темпами. Якщо в середньому за 2012–2013 рр. сільськогосподарські підприємства у цілому виробляли 52,4% валової продукції, то у середньому за 2014-2016 рр. їх частка у виробництві зросла на 3,4 в. п. і становила 55,8 %.

Аналіз величин зведених абсолютних і відносних коефіцієнтів структури та структурних зрушень свідчить, що в Україні спостерігається тенденція до зростання ролі сільськогосподарських підприємств у загальному обсязі виробництва сільськогосподарської продукції. Їх частка в галузі рослинництва в середньому за останні три роки становить 59,9%, у галузі тваринництва – 45,5%. Отже, саме ця категорія господарств забезпечує виробництво більше половини обсягу виробництва продукції рослинництва і майже половину продукції тваринництва.

У подальшому в рамках проведення статистичних досліджень необхідно більш детально проаналізувати структуру виробленої сільськогосподарської продукції та структурні зрушення часток кожного її виду для ефективного прийняття управлінських рішень щодо доцільності виробництва окремих видів продукції за галузями та загалом.

Список використаних джерел

1 Методологічні положення з організації державних статистичних спостережень зі статистики сільськогосподарських підприємств: затверджені Наказом Державного комітету статистики від 09.11.2011 р. № 289. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/289/metod.pdf

2. Методика розрахунку індексу обсягу сільськогосподарського виробництва: затверджена Наказом Державного комітету статистики від 16.02.2009 р. № 53. URL: https://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2009/53/metod.htm

3. Сільське господарство України. 2015: стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

4. Сільське господарство України. 2014: стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

5. Сільське господарство України. 2013: стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

6. Продукція сільського господарства у постійних цінах. 2016: стат. бюл. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

7. Валова продукція сільського господарства України. 2012: стат. бюл. / Державна служба статистики України. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2013. 26 с.

8. Валова продукція сільського господарства. 2013: стат. бюл. / Державна служба статистики України. Київ: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2014. 27 с.

9. Продукція сільського господарства у постійних. 2014: стат. бюл. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

10. Продукція сільського господарства у постійних цінах. 2015: стат. бюл. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

References

1. Metodolohichni polozhennia z orhanizatsii derzhavnykh statystychnykh sposterezhen zi statystyky silskohospodarskykh pidpryiemstv, zatverdzheni Nakazom Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy vid 09.11.2011 r. № 289 [Methodological statements on the organization of state statistical surveys on statistics of agricultural enterprises, approved by the Law of the State Statistics Committee of Ukraine of 09.11.2011 № 289]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/289/metod.pdf [in Ukrainian].

2. Metodyka rozrakhunku indeksu obsiahu silskohospodarskoho vyrobnytstva, zatverdzhena Nakazom Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy vid 16.02.2009 r. № 53 [Methods for calculation the agricultural production index, approved by the Law of the State Statistics Committee of Ukraine of 16.02.2009 № 53]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from https://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2009/53/metod.htm [in Ukrainian].

3. Silske hospodarstvo Ukrainy. 2015: stat. zb. [Agriculture of Ukraine. 2015: Statistical Yearbook] (2016). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

4. Silske hospodarstvo Ukrainy. 2014: stat. zb. [Agriculture of Ukraine. 2014: Statistical Yearbook] (2015). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

5. Silske hospodarstvo Ukrainy. 2013: stat. zb. [Agriculture of Ukraine. 2013: Statistical Yearbook] (2014). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

6. Produktsiia silskoho hospodarstva u postiinykh tsinakh. 2016: stat. biul. [Agricultural products at constant prices. 2016: Statistical Bulletin] (2017). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

7. Valova produktsiia silskoho hospodarstva Ukrainy. 2012: stat. biul. [Gross agricultural output of Ukraine. 2012: Statistical Bulletin]. (2013). Kyiv: DP "Inform.-analit. ahentstvo" [in Ukrainian].

8. Valova produktsiia silskoho hospodarstva Ukrainy. 2013: stat. biul. [Gross agricultural output of Ukraine. 2012: Statistical Bulletin]. (2014). Kyiv: DP "Inform.-analit. ahentstvo" [in Ukrainian].

9. Produktsiia silskoho hospodarstva u postiinykh tsinakh. 2014: stat. biul. [Agricultural products at constant prices. 2014: Statistical Bulletin] (2015). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

10. Produktsiia silskoho hospodarstva u postiinykh tsinakh. 2015: stat. biul. [Agricultural products at constant prices. 2015: Statistical Bulletin] (2016). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm [in Ukrainian].

Т. В. Кобылинская,
кандидат экономических наук,
заместитель начальника управления обработки данных экономической статистики,
ГУС в Житомирской области,
E-mail: kobylynska1976@ukr.net

Статистическая оценка влияния структурных факторов на хозяйственную деятельность сельскохозяйственных предприятий

Рассмотрены проблемы деятельности сельскохозяйственных предприятий и повышения ее эффективности. Выполнено статистическое исследование структуры и структурных сдвигов обобщающего показателя хозяйственной деятельности – объема производства валовой продукции. Проанализировано распределение производства сельскохозяйственной продукции как по отраслевой составляющей, так и по формам собственности действующих агропредприятий. Показана тенденция к росту роли сельскохозяйственных предприятий в общем объеме производства агропродукции. Оценен вклад отраслей растениеводства и животноводства в сельскохозяйственное производство страны. Исследована в динамике структура производства продукции растениеводства.

Ключевые слова: *статистический анализ, сельскохозяйственные предприятия, объем производства продукции сельского хозяйства, растениеводство, животноводство, структура, структурные сдвиги.*

T. V. Kobylynska,
PhD in Economics,
Deputy Head of the Department for Processing of Economic Statistics Data,
Chief Statistics Department in Zhytomyr region

Statistical Assessment of the Impact of Structural Factors on Economic Activities of Agricultural Enterprises

Agricultural enterprises have a critical role in the agrarian market of Ukraine, as they account for nearly 60% of the plant-growing output. Studies of the dynamics and structure of production processes at agricultural enterprises are obviously important and expedient due to the need for operative and sound data on their economic performance, required by a wide range of users. Besides that, whatever is produced in the market environment needs to be demanded by the market and be sold with profit, with due consideration for the requirements on rational land use, to maintain the fertility of lands and prevent from their destruction.

The objective of the study is to conduct statistical analysis of the structure and structural change of the agricultural output produced by agricultural enterprises in Ukraine. Negative and positive tendencies in the structural change of operation at agricultural enterprises by organizational and legal form of proprietorship are analyzed. The indicator of production output in constant prices is used to characterize the dynamics of the total output. It is stressed that it is a key performance indicator in agricultural sector, used for both agricultural enterprises and households. The agricultural output is computed by valuating all the categories of products irrespective of the production location and conditions, by the same price. This algorithm avoids the impact of variations in regional prices for categories of agricultural products and enables for comparative analysis at national and regional level by main agricultural activity (plant-growing, animal husbandry) and category of agricultural producers. The structure and structural change in the agricultural output by product category and

form of proprietorship is analyzed. It is shown that while in 2012–2013 agricultural enterprises accounted for average 52.4% of the gross agricultural output, in 2014–2016 their average contribution in the output grew by 3.4 percentage points and reached 55.8%.

Key words: *statistical analysis, agricultural enterprises, agricultural output, plant-growing, animal husbandry, structure, structural change.*

Бібліографічний опис для цитування:

Кобилинська Т. В. Статистична оцінка впливу структурних факторів на господарську діяльність сільськогосподарських підприємств // Статистика України. 2017. № 2. С. 27 –34.

УДК 004.738.5:339(477+100)

В. В. Козлов,
кандидат технічних наук, доцент,
E-mail: Kozlov733@ukr.net;
Т. В. Томашевська,
кандидат технічних наук, доцент,
E-mail: tomas_tat@ukr.net;
доцент кафедри інформаційних систем і технологій,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Аналіз стану електронної комерції в Україні

Розглянуто особливості розвитку електронної комерції в Україні, оцінено стан ринку в цілому. Для аналізу стану електронної комерції в окремих регіонах запропонована методика на основі динамічної персоніфікованої матриці. Отримано розподіл рангових оцінок регіонів та обґрунтовано фактори, що його пояснюють.

Ключові слова: *електронна комерція, електронна торгівля, рейтингові оцінки, динамічна персоніфікована матриця, матриця позиціонування.*

Сучасний етап розвитку світової спільноти характеризується великими соціально-економічними перетвореннями, насамперед прискореним розвитком інформатизації всіх сфер суспільного життя. Сучасні технології глобальної комунікації дозволяють економічним відносинам існувати в електронній формі. Можливість взаємодії контрагентів незалежно від відстані забезпечує перевагу електронних форм взаємодії взагалі та ведення підприємницької діяльності зокрема. Безперечно, розвинена комп'ютерна і комунікаційна інфраструктура стає одним із ключових чинників успішного соціально-економічного розвитку сучасної держави, ділової активності її громадян. Наразі все більше значення набуває електронна комерція. Її розвиток відбувається настільки стрімко, що більшість найбільших світових компаній разом з традиційним офф-лайн бізнесом починає використовувати й електронну комерцію.

Формування абсолютно нових економічних, соціальних і культурних відносин в житті людей відбувається на тлі становлення всеохоплюючого електронного середовища для економічної діяльності, де компанія або індивід, що знаходяться в будь-якій точці економічної системи, можуть з меншими витратами контактувати з будь-якою іншою компанією або індивідом з приводу спільної роботи, для здійснення торгівлі чи обміну ідеями. Аналіз розвитку електронної комерції є вкрай актуальним для України, оскільки дає змогу визначити шляхи підвищення ефективності бізнесу та економіки.

Питання становлення та розвитку Інтернет-комерції відображені в роботах вітчизняних та закордонних дослідників, серед яких А. Береза, А. Кантарович, Д. Козьє, М. Макарова, Н. Меджибовська, І. Успенський та ін. Економічним аспектам функціонування торговельних підприємств у середовищі Інтернет присвячені праці Г. Дункана, В. Кисельова, К. Коллі, М. Мак-Нілла, А. Саммера, Т. Хофмана та деяких інших науковців[1].

Мета статті – проаналізувати стан електронної комерції за регіонами України на основі динамічної персоніфікованої матриці.

Протягом останнього десятиліття основою розвитку ринків багатьох країн світу і одним із голових факторів їх розширення стала всесвітня мережа Інтернет. Нові технологічні впровадження вплинули і на сферу торгівлі. Так, в економіці активно почали застосовуватися новітні технології ведення бізнесу, більш ефективні, з мінімальними витратами, які швидко приносять прибуток. Це

© *В. В. Козлов, Т. В. Томашевська, 2017*